

Komparatīvistikas almanahs
Journal of Comparative Studies

**CILVĒKS VALODĀ: ETNOLINGVISTIKA,
LINGVISTISKĀ PASAULES AINA
HUMAN IN LANGUAGE:
ETHNOLINGUISTICS, LINGUISTIC VIEW
OF WORLD
ЧЕЛОВЕК В ЯЗЫКЕ: ЭТНОЛИНГВИСТИКА,
ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КАРТИНА МИРА**

~ DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES ~
~ АКАДĒМИСКАИС АРГĀДС "SAULE" ~

2014

Koroļova J., Kovzele O. (red.) *Komparatīvistikas almanahs Nr. 4 (33). Cilvēks valodā: etnolingvistika, lingvistiskā pasaules aina*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds "Saule", 2014, 520 lpp.

Koroļova J., Kovzele O. (eds.) *Journal of Comparative Studies No 4 (33). Human in Language: Ethnolinguistics, Linguistic View of World*. Daugavpils: Daugavpils University Academic Press "Saule", 2014, 520 p.

Ковзеле О. Г., Королёва Е. Е. (ред.) *Альманах компаративистики № 4 (33). Человек в языке: этнолингвистика, лингвистическая картина мира*. Даугавпилс: Академическое издательство Даугавпилсского университета «Сауле», 2014, 520 с.

Zinātniskā komiteja / Scientific Committee / Научный комитет

Dr. habil. philol., Marina Belyaeva, Krievija / Russia / Россия
Dr. habil. philol., Yelena Berezovich, Krievija / Russia / Россия
Dr. philol., Maija Burima, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. philol., Tatyana Filosofova, Amerikas Savienotās Valstis, Lielbritānija / United States of America, United Kingdom / Соединенные Штаты Америки, Великобритания
Dr. habil. philol., Aloyzas Gudavicius, Lietuva / Lithuania / Литва
Dr. habil. philol., Zaiga Ikere, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. habil. philol., Natalya Ilyinskaya, Krievija / Russia / Россия
Dr. habil. philol., Mariola Jakubowicz, Polija / Poland / Польша
Dr. philol., Jeļena Koroļova, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. philol., Igors Koškins, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. philol., Oksana Kovzele, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. philol., Lilvera Kristeva, Bulgārija / Bulgaria / Болгария
Dr. philol., Anatolijs Kuzņecovs, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. habil. philol., Ljubov Parubchenko, Krievija / Russia / Россия
Dr. philol., Anželika Shteingold, Igaunija / Estonia / Эстония
Dr. philol., Gaļina Sirica, Latvija / Latvia / Латвия
Dr. habil. philol., Ljudmila Stepanova, Čehija / Czech Republic / Чехия

Žurnāla izdošana apstiprināta Daugavpils Universitātes Zinātnes padomes sēdē 2014. gada 27. maijā, protokols Nr. 7.

The publication of the Journal has been approved at Daugavpils University Science Council meeting on May 27, 2014, Minutes No 7.

Журнал утвержден к печати 27 мая 2014 года на заседании Ученого совета Даугавпилсского университета, протокол № 7.

Redkolēģija / Editorial Staff / Редколлегия:

Jeļena Koroļova, Oksana Kovzele (redaktors / editors-in-chief / редакторы),
Jana Butāne-Zarjuta

Korektori / Proof-readers / Корректоры:

Jana Butāne-Zarjuta, Sandra Meškova, Gaļina Sirica

Makets / Lay-out / Макет:

Marina Stočka

Komparatīvistikas almanahs
Nr. 4 (33)

**CILVĒKS VALODĀ:
ETNOLINGVISTIKA, LINGVISTISKĀ PASAULES AINA**

*

Journal of Comparative Studies
No 4 (33)

**HUMAN IN LANGUAGE:
ETHNOLINGUISTICS, LINGUISTIC VIEW OF WORLD**

*

Альманах компаративистики
№ 4 (33)

**ЧЕЛОВЕК В ЯЗЫКЕ: ЭТНОЛИНГВИСТИКА,
ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КАРТИНА МИРА**

Daugavpils Universitātes *Komparatīvistikas almanahs* ir iekļauts EBSCO elektroniskajā datubāzē, kas ir viens no pilnīgākajiem zinātnisko žurnālu, periodisko izdevumu un citu avotu pilnu tekstu apkopotājiem. Izdevums *Komparatīvistikas almanahs* lasāms EBSCO datubāzē *Humanities Source*.

Journal of Comparative Studies of Daugavpils University has entered into an electronic licensing relationship with EBSCO Publishing, the world's most prolific aggregator of full text journals, magazines and other sources. The full text of *Journal of Comparative Studies* can be found on EBSCO Publishing's database called *Humanities Source*.

Издаваемый Даугавпилским университетом *Альманах компаративистики* включен в электронную базу данных EBSCO – одно из наиболее обширных собраний полных текстов научных журналов, периодических изданий и других источников. Издание *Альманах компаративистики* доступно к прочтению в базе данных EBSCO *Humanities Source*.

Zinātnisko žurnālu *Komparatīvistikas almanahs* trīs reizes gadā izdod Daugavpils Universitātes Komparatīvistikas institūts, Daugavpils, LATVIJA
Visi raksti tiek anonīmi recenzēti.

Journal of Comparative Studies is published three times a year by the Institute of Comparative Studies, Daugavpils University, Daugavpils, LATVIA
All papers are anonymously peer-reviewed.

Альманах компаративистики издается три раза в год Институтом компаративистики Даугавпилсского университета, Даугавпилс, ЛАТВИЯ
Все статьи проходят анонимное рецензирование.

RUSKIY MIR FOUNDATION

ФОНД РУССКИЙ МИР

Komparatīvistikas almanahs Nr. 4 (33). *Cilvēks valodā: etnolingvistika, lingvistiskā pasaules aina* izdots ar fonda *Russkij mir* finansiālo atbalstu (granta numurs 1179Гр/І-333-13).

Journal of Comparative Studies No 4 (33). *Human in Language: Ethnolinguistics, Linguistic View of World* has been published with the financial support of the *Russkiy Mir Foundation* (grant No 1179Гр/І-333-13).

Альманах компаративистики № 4 (33). *Человек в языке: этнолингвистика, лингвистическая картина мира* издан при финансовой поддержке фонда *Русский мир* (номер гранта 1179Гр/І-333-13).

SATURS / CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

Priekšvārds	13
Foreword	15
Вводное слово	17
<i>Oļegs Žolobovs</i>	
“Augmentais imperfekts”? The ‘Augment Imperfect’? «АУГМЕНТНЫЙ ИМПЕРФЕКТ»?	19
<i>Anatolijs Kuzņecovs</i>	
Konjunktīva formas evaņģēlijā <i>Codex Marianus</i> The Subjunctive Forms in <i>Codex Marianus</i> Конъюнктив в <i>Мариинском евангелии</i>	33
<i>Olga Trofimova</i>	
Topogrāfiskie apraksti kā 18. gadsimta krievu runas pierakstu variatīvuma izpētes avots Topographical Descriptions as a Source of Studying Variations of Russian Written Language of the 18 th Century Топографические описания как источник изучения вариативности русской письменной речи XVIII века	47
<i>Igors Koškins</i>	
Etnonimizācija vārdu vēsturē kā valodu kontaktu atspoguļojums Ethnonymization in the History of Words as the Reflection of Language Contacts Этнимизация в истории слов как отражение языковых контактов	66
<i>Valentīna Zakrevska</i>	
“Аизстājējвербу” darbības veida un verbālo paņēmienu izpausme (Arhangeļskas izlokšņu materiāls) Manifestation of Aspect and Ways of Verbal Action with ‘Mestoglagolnykh’ Words (on the Material of the Arkhangelsk Subdialects) Проявление вида и способов глагольного действия у «местоглагольных» слов (на материале архангельских говоров)	82

Daiki Horigučī

- Latviešu priedēklis *pa-* (un tā paustais subjektīvais vērtējums) sastatījumā ar krievu priedēkli *po-*
Latvian Prefix *pa-* (and the Subjective Evaluation Expressed by it) in Comparison with Russian Prefix *po-*
Латышская приставка *pa-* (и выражаемая ею субъективная оценка) в сопоставлении с русской приставкой *po-* 90

Marina Beļajeva

- Krievu valodas divdabji un to ekvivalenti ukraiņu valodā
Participles in the Russian Language and their Ukrainian Equivalents Expressed by Concretions
Причастия русского языка и их украинские эквиваленты-слияния 104

Jeļena Kolosjko

- Stabili savienojumi ar piederības īpašības vārdiem kā komparatīvu pētījumu materiāls
Steady Combinations with Possessive Adjectives as a Basis for the Comparative Research
Устойчивые сочетания с притяжательными прилагательными как материал для компаративных исследований 118

Kristīne Kuņicka

- Latgales poļu valodas iekšējā diferenciacija: no idiolektā līdz dialektam
Internal Differentiation of the Polish Language Spoken in Latgale: from an Idiolect to the Dialect 128
Внутренняя дифференциация польского языка Латгалии: от идиолекта к диалекту

Vilma Šaudiņa

- Dažu Latvijas dienvidaustrumu izlokšņu sociolingvistiskā situācija 142
Sociolinguistic Situation of Some Subdialects of Southeast Latvia
Социолингвистическая ситуация некоторых юго-восточных говоров Латвии

Nataļja Boļšakova

- Autokomentārs dialektu diskursā
Self-Comment in the Dialect Discourse
Автокомментарий в диалектном дискурсе 150

Nataļja Ūjinska

- Tīklveida zvejas rīku nosaukumi krievu literārajā valodā
un Kamčatkas iedzīvotāju izloksnēs
The Names of Fishing Mesh Devices in the Russian
Literary Language and Kamchadals' Subdialects
Названия сетных орудий лова в русском литературном
языке и в говорах жителей Камчатки 162

Nataļja Ivanova

- Latgales vecticībnieku aizliegumi
Prohibitions of the Old Believers of Latgale
Запреты староверов Латгалии 182

Irina Kačinska

- Radniecības termini un cilvēku apzīmējumi pēc dzimuma
un vecuma: nozīmju difūzija
Terms of Kinship and the Names of the People
According to Gender and Age: Diffuse Meanings
Термины родства и наименования людей по полу и
возрасту: диффузность смыслов 198

Jeļena Mateikoviča

- Svešvalodas sociālais dialektisms *жебрак* Latgales
krievu izloksnēs
The Foreign-Language Dialectal Word of the Social
Sphere *жебрак* in the Russian Subdialects of Latgale
Иноязычный диалектизм социальной сферы *жебрак*
в русских говорах Латгалии 215

Anna Stafeka

- Jēdzieni *pusnakts* un *pusdiēna* latviešu un lietuviešu
valodas izloksnēs: etnolingvistiskais aspekts 229
The Notions of *Midnight* and *Noon* in Latvian and
Lithuanian Subdialects: the Ethnolinguistic Aspect
Понятия *полночь* и *полдень* в латышских и литовских
говорах: этнолингвистический аспект

Jeļena Koroļova

- Divu valodas personību dialektrunas salīdzinājums
Comparing Dialectal Speech of Two Linguistic
Personalities
Сравнение диалектной речи двух языковых
личностей 238

Anna Kokonova

- Par mirušā apzīmējumiem Arhangeļskas izloksnēs.
Etnolingvistiskā un lingvoģeogrāfiskā analīze
On Terms for a Dead Body in Arkhangelsk Subdialects.
Ethno- and Areal Linguistic Analysis
О названиях покойника в архангельских говорах.
Этнолингвистический и лингвогеографический
анализ 258

Nadežda Teļminova

- Krievu un latviešu frazeoloģismi ar nozīmi (*no*)*mirt*
Russian and Latvian Phraseological Units with the
Meaning *to Die*
Русские и латышские фразеологизмы со значением
умереть 266

Elvīra Isajeva

- CILVĒKS krievu un latviešu lingvistiskajā apziņā
HUMAN in the Linguistic Consciousness of Russians
and Latvians
ЧЕЛОВЕК в языковом сознании русских и латышей 275

Marina Halimone

- Cilvēka raksturojums pēc ārējām emociju izpausmēm
(krievu un latviešu frazeoloģismu ar semantiku *dusmas*
salīdzinājums)
Characteristics of a Person according to External
Emotional Expression (by Comparing Russian and
Latvian Phraseologisms with the Semantic Pattern
Anger)
Характеристика человека по внешним проявлениям
эмоций (на материале сопоставления фразеологизмов
с семантикой *гнев* в русском и латышском языках) 285

<i>Galina Pitkeviča</i>	
Hoķeja līdzjutēju virtuālie antroponīmi internetkomunikācijā Virtual Anthroponyms Used by Hockey Fans in Internet Communication Виртуальные антропонимы хоккейных болельщиков в интернет-коммуникации	295
<i>Valentīna Kaļiņina</i>	
Personvārds kā vērtība: studentu uztvere Person Name as the Value: Students' Perception Имя собственное как ценность: восприятие студентов	306
<i>Jana Butāne-Zarjuta</i>	
Antroponīmi mūsdienu jauniešu komunikācijā (latviešu un krievu valodas materiāls) Anthroponyms in Contemporary Youth Communication (Based on the Latvian and Russian Languages) Антропонимы в современной молодежной коммуникации (на материале латышского и русского языков)	317
<i>Zaiga Ikere</i>	
Cilvēka pasaules simboliskās realitātes dimensijas: telpa un valoda Dimensions of Human World's Symbolic Reality: Space and Language	325
Грани символической реальности человеческого мира: пространство и язык	
<i>Galina Sirica</i>	
Frazeoloģismu semantiskā grupa <i>vecums</i> : aksioloģiskais aspekts Phrasal-Semantic Group <i>Age</i> : the Axiological Aspect Фразеосемантическая группа <i>возраст</i> : аксиологический аспект	333
<i>Jelena Tretjakova</i>	
Cilvēks transporta terminu metaforiskajā reprezentācijā Human in Metaphorical Representation of Transport Terms	341
Человек в метафорической репрезентации транспортных терминов	

Ilze Oļehnoviča

- No angļu un krievu valodas aizgūtā frazeoloģija latviešu periodikā
English and Russian Loan Phraseology in Latvian
Journalese 353
Английская и русская заимствованная фразеология в латышской периодике

Birute Jasjūnaite, Jeļena Koņicka

- Antropomorfās vēja metaforas lietuviešu un krievu dzejā
Anthropomorphic Metaphors of the Wind in Lithuanian and Russian Poetry
Антропоморфные метафоры ветра в литовской и русской поэзии 369

Tatjana Stoikova

- Mākslinieciskie apzīmējumi *mēness, zvaigzne, saule* autora estētiskajā sistēmā: Ivans Buņins, Vladimirs Nabokovs (sastatāmais aspekts)
Poetic Words *the Moon, the Star, the Sun* in an Author's Esthetical System: Ivan Bunin, Vladimir Nabokov (Comparative Aspect)
Художественные слова *луна, звезда, солнце* в авторской эстетической системе: Иван Бунин, Владимир Набоков (сопоставительный аспект) 387

Valentīna Ščadņeva

- Mihaila Bulgakova romāna *Meistars un Margarita* un tā tulkojuma igauņu valodā temporālā arhitektonika
The Temporal Architectonics of Mikhail Bulgakov's Novel *Master and Margarita* and its Translation to Estonian
Темпоральная архитектоника романа Михаила Булгакова *Мастер и Маргарита* и его эстонского перевода 402

Faina Timošenko

- Arhetipa *cilvēks-trauks* poētiskie frazeoloģismi
Valērija Brjusova un Edvarta Virzas dzejā
Poetic Phraseology Based upon the Archetype
Human-Vessel in the Poems by Valery Bryusov and
Edvarts Virza
Поэтические фразеологизмы, восходящие к архетипу
человек-сосуд, в стихотворных произведениях
Валерия Брюсова и Эдварта Вирзы 421

Ļubova Parubčenko

- Valoda un cilvēks (20. gs. 20. g. zinātniski metodisko
publikāciju materiāls)
Language and Human (Based on the Issues of
the Scholarly Papers Published in the 1920s)
Язык и человек (на материале научно-методических
публикаций 20-х гг. XX в.) 446

Svetlana Polkovņikova

- Valodniecības rakstu nosaukumi: funkcionālais un
sastatāmais aspekts 470
Titles of Articles in Linguistics: the Functional and
Contrastive Aspects
Названия лингвистических статей: функциональный
и сопоставительный аспект

Solvita Pošeiko

- Daugavpils un Narvas vietējo uzņēmumu un iestāžu
nosaukumu izveides īpatnības 479
The Features of Creating Names of Local Companies
and Institutions in Daugavpils and Narva
Особенности образования названий местных
предприятий и организаций Даугавпилса и Нарвы

Nataļja Trofimova

- Šķirstot veco albumu
Looking through the Old Photos
Листая старый альбом 498

Autori 508

Contributors 512

Авторы 516

PRIEKŠVārds

Krājumā *Cilvēks valodā: etnolingvistika, lingvistiskā pasaules aina* apkopoti Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes Komparatīvistikas institūta 2013. gada 14. – 16. novembrī rīkotā I Starptautiskā komparatīvistikas kongresa *Cilvēks valodā, literatūrā, kultūrā* materiāli. Kongress bija veltīts institūta 10 gadu jubilejai un izvērsās plaša mēroga reprezentablā zinātniskā pasākumā, kurā piedalījās ievērojami zinātnieki un jaunie pētnieki no 14 pasaules valstīm: Amerikas Savienotajām Valstīm, Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Francijas, Gruzijas, Igaunijas, Japānas, Krievijas, Ķīnas, Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes, Polijas un Ukrainas. Trīs dienu laikā tika nolasīti un aktīvās diskusijās apspriesti 122 referāti. Vislielākais dalībnieku skaits bija no Krievijas un Baltkrievijas. Krievijas zinātnieki pārstāvēja Kazaņu, Maskavu, Petropavlovsku-Kamčatku, Pleskavu, Sanktpēterburgu, Tveru, Tjumeņu un Ufu. Uzaicinātie Krievijas eksperti kongresā nolasīja divas atklātās lekcijas. Nataļjas Boļšakovas (Pleskava) lekcija *Elektroniskā bibliotēka "Pskoviāna": izveides priekšnosacījumi un pieredze* bija veltīta kultūras atmiņas kategorijai un iepazīstināja klātesošos ar Pleskavas novada folkloras un dialektoloģijas ekspedīciju laikā iegūtās kultūrvērtīgās informācijas fiksēšanas un saglabāšanas iespējām jaunākajā elektroniskajā sistēmā. Oļegs Žolobovs (Kazaņa) lekcijā *Baltu un slāvu nonālās skaitīšanas sistēmas vēsture* atklāja baltu un slāvu valodu kontaktu dziļākos slāņus.

Kongress tika organizēts ar Krievijas fonda *Russkij mir* finansiālo atbalstu (granta numurs 1179Гр/И-333-13).

Izdevumā *Cilvēks valodā: etnolingvistika, lingvistiskā pasaules aina* apkopoti 36 referāti krievu, latviešu un angļu valodā, kas veltīti Cilvēka fenomena izpratnei un tā pasaules ainas atspoguļojumam valodā, par pamatu ņemot salīdzināmo un sastatāmo metodoloģiju un kontaktlingvistikas atziņas. Rakstos aplūkoti dažādi pasaules ainas atveides modeļi atšķirīgās senslāvu, baznīcslāvu, krievu, ukraiņu, poļu, latviešu, lietuviešu, igauņu, angļu un vācu valodas apakšsistēmās salīdzināmajā aspektā. Autori aktualizē valodas vēstures, etimoloģijas, krievu, latviešu un poļu teritoriālās un sociālās dialektoloģijas, gramatikas, vārddarināšanas, onomastikas, nominācijas, pragmatikas, leksikas un frazeoloģijas, mākslinieciskā diskursa un internetkomunikācijas jautājumus dažādās valodās no antropocentrisma viedokļa. Izmantojot etnolingvistisko pieeju, kas, pēc Ņikitas Tolstoja etnolingvistiskās skolas pamatnostādņēm, atklāj

garīgumu caur valodas prizmu, Cilvēks krājumā pārstāvēts daudzveidīgi un no dažādiem aspektiem. Šāda pieeja izkristalizē valodas lietotāju apziņu un atklāj jaunas personības – sabiedrības – kultūras – valodas mijiedarbības šķautnes.

Izdevuma redaktore: *Jeļena Koroļova*
Oksana Kovzele